

Sygn. akt I ACa 1600/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 kwietnia 2015 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący: Sędzia SA Hanna Rojewska

Sędziowie: SA Michał Kłós

SO del. Jacek Chmura (spr.)

Protokolant: st. sekr. sąd. Katarzyna Olejniczak

po rozpoznaniu w dniu 23 kwietnia 2015 r. w Łodzi na rozprawie

sprawy z powództwa **T. W.**

przeciwko (...) **Spółdzielni Mieszkaniowej w Ł.**

o uchylenie uchwał organów spółdzielni

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Łodzi

z dnia 30 lipca 2014 r. sygn. akt II C 39/14

1. **oddala apelację;**

2. **nie obciąża powoda obowiązkiem zwrotu na rzecz strony pozwanej kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.**

I ACa 1600/14

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 30 lipca 2014 r. w sprawie II C 39/14 Sąd Okręgowy w Łodzi II Wydział Cywilny w sprawie z powództwa T. W. przeciwko (...) Spółdzielni Mieszkaniowej w Ł. o uchylenie uchwał, oddalił powództwo i nie obciążył powoda kosztami procesu.

Powyższe rozstrzygnięcie zapadło w oparciu o następujące ustalenia faktyczne:

(...) Spółdzielnia Mieszkaniowa w Ł. (dalej powoływana jako Spółdzielnia) jest wpisana do Krajowego Rejestru Sądowego, prowadzonego przez Sąd Rejonowy dla Ł. w Ł. pod numerem KRS (...). Spółdzielnia działa w oparciu o statut przyjęty uchwałą Zebrania Przedstawicieli (...) Spółdzielni Mieszkaniowej w dniu 16 grudnia 2005 roku (uchwałą nr 5/2/2005), następnie kilkakrotnie zmieniany.

Powód był członkiem Spółdzielni, posiadając znajdujący się w jej zasobach lokal, jednak z uwagi na zaprzestanie regulowania należności na rzecz Spółdzielni został z niej wykreślony około 2007 roku. Od tego czasu powód nie jest członkiem Spółdzielni. Posiada

około 54.000 złotych - 56.000 złotych długu wobec Spółdzielni.

Mimo wykreślenia, powód cały czas mieszka w mieszkaniu położonym na nieruchomości przy ul. (...). Mieszkanie składa się z dwóch pokoi i kuchni. Wszystkie miesięczne opłaty za lokal wynoszą 400 złotych. Powód cały czas nie uiszcza opłat na rzecz Spółdzielni. Mieszkanie to było dwukrotnie przedmiotem licytacji na wniosek Spółdzielni, jednak brak było chętnych do nabycia lokalu.

Powód ma 54 lata, posiada wykształcenie wyższe ekonomiczne. Poza długami wobec Spółdzielni posiada zadłużenie alimentacyjne wobec dziecka. Pozostaje bezrobotny od 2000 roku z niewielkimi przerwami, kiedy podejmował pracę. Utrzymuje się dzięki pomocy innych osób. Cierpi na schorzenia kręgosłupa, ma również problemy z żołądkiem. Nie ma uprawnień do renty.

Rada Nadzorcza (...) Spółdzielni Mieszkaniowej, uchwałą nr 2/2011 podjętą w dniu 26 stycznia 2011 roku, wchodzącą w życie z dniem podjęcia, uchwaliła dla osób niebędących członkami (...) stawki opłat na eksploatację w zł/m² miesięcznie w wysokości obowiązującej dla członków Spółdzielni powiększonej o 0,24 zł/m², tj. prognozowaną za 2010 r. miesięczną nadwyżkę bilansową dla członków.

Rada Nadzorcza (...) Spółdzielni Mieszkaniowej, uchwałą nr 66/2012 podjętą w dniu 27 czerwca 2012 roku, wchodzącą w życie z dniem podjęcia, z mocą obowiązującą od dnia 1 października 2012 roku, uchwaliła dla osób niebędących członkami (...):

- stawki opłat na eksploatację w zł/m² miesięcznie w wysokości obowiązującej dla członków Spółdzielni powiększonej o 0,42 zł/m² na pokrycie wydatków związanych z eksploatacją i utrzymaniem nieruchomości;

- stawki opłat na fundusz remontowy w zł/m² miesięcznie w wysokości obowiązującej dla członków Spółdzielni powiększonej o 0,55 zł/m² na pokrycie robót finansowanych funduszem remontowym.

Spółdzielnia opracowuje plan kosztów eksploatacyjnych na dany rok na bazie kosztów poniesionych w roku poprzednim. Plan ten jest sporządzany w oparciu o rzeczywiście poniesione koszty.

Przedmiotowe uchwały Rady Nadzorcze nie zostały wcześniej zaskarżone i cały czas są one podstawą naliczania opłat.

Przeciwko powodowi pozwana Spółdzielnia występowała z powództwami o zapłatę zaległych należności. Z doręczonych wówczas nakazów zapłaty powód dowiedział się o tym, że obciążono go wyższymi opłatami na podstawie przedmiotowych uchwał Rady Nadzorczej Spółdzielni. W toku tychże postępowań sądowych jakie toczyły się przed Sądem Rejonowym dla Ł. w Ł. w sprawach XVIII C 2853/13 i XVIII C 4933/12, powód kwestionował uchwałę Rady Nadzorczej nr (...) i uchwałę Rady Nadzorczej nr (...). Postępowania te zakończyły się wydaniem wyroków częściowo uwzględniającym powództwo.

W oparciu o wyżej ustalone okoliczności faktyczne, Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Powództwo jako niezasadne podlegało oddaleniu.

Problematykę związaną z funkcjonowaniem spółdzielni reguluje ustawa z 16 września

1982 r. prawo spółdzielcze (Dz. U z 2013 r. poz. 1443 tekst jedn.- dalej powoływana jako pr. sp.), jak również ustawa o spółdzielniach mieszkaniowych z 15 grudnia 2000 r. (Dz. U z 2013 r. poz. 1222 tekst jedn. - dalej powoływana jako u.s. m.). Obie te ustawy określają zasady działania spółdzielni, jej strukturę organizacyjną i kompetencje poszczególnych organów, jak również prawa i obowiązki członków.

W pierwszej kolejności Sąd Okręgowy stwierdził, że powództwo w niniejszej sprawie podlegało oddaleniu, bowiem nie znajduje ono podstawy w konkretnym przepisie prawa. Nie ulega zaś wątpliwości, że wystąpienie z powództwem o uchylenie uchwały organu spółdzielni jest dopuszczalne tylko wtedy, gdy znajduje podstawę w konkretnym przepisie ustawy (tak SA w Warszawie w uzasadnieniu wyroku z dnia 28 stycznia 2014 roku, I ACa (...), LEX nr 1439299 oraz SN w wyroku z dnia 18 marca 2010 roku. V CSK 260/09, LEX nr (...)).

Członek spółdzielni może wywieść trzy odrębne roszczenia dotyczące stwierdzenia nieistnienia uchwały, stwierdzenia nieważności uchwały lub uchylenia uchwały walnego zgromadzenia. Żądać uchylenia uchwały walnego zgromadzenia można na podstawie przepisu art. 42 § 3 i nast. pr. sp.; żądać stwierdzenia nieważności albo nieistnienia takiej uchwały można zaś na zasadzie art. 42 § 2 i 9 pr. sp.).

Uchwały rady nadzorczej spółdzielni można natomiast zaskarżyć jedynie wyjątkowo - na zasadzie art. 24 § 6 pkt 2 i art. 198 § 2 pr. sp. W myśl bowiem art. 24 § 6 pkt 2 pr. sp., jeżeli organem właściwym w sprawie wykluczenia albo wykreślenia członka ze spółdzielni jest, zgodnie z postanowieniami statutu, rada nadzorcza, członek spółdzielni ma prawo zaskarżyć uchwałę rady nadzorczej do sądu w terminie sześciu tygodni od dnia doręczenia członkowi uchwały z uzasadnieniem; przepisy art. 42 stosuje się odpowiednio. Przepis art. 198 § 2 pr. sp. stanowi zaś, że członek może dochodzić w drodze sądowej uchylenia uchwały rady spółdzielni o wykluczeniu lub wykreśleniu bez wyczerpania postępowania wewnątrzspółdzielczego; w takim wypadku zaskarżeniu przez członka podlega uchwała rady spółdzielni; termin do wniesienia powództwa o uchylenie tej uchwały wynosi sześć tygodni i

liczy się od dnia doręczenia członkowi zawiadomienia o wykluczeniu albo wykreśleniu wraz z uzasadnieniem.

Mając na uwadze powyższe Sąd I instancji stwierdził, że żądanie powoda sformułowane w toku niniejszego postępowania nie znajduje oparcia w przepisach prawa.

Nie ulega jednak wątpliwości, że osobom, którym służy prawo do lokalu, a niebędącym członkami spółdzielni, przysługuje ochrona ich praw w stosunku do spółdzielni oparta na zasadach ogólnych (tak SN w wyroku z dnia 15 lutego 2007 roku, II CSK 439/06, OSNC 2008/1/10). Powód mógłby więc kwestionować wskazane uchwały Rady Nadzorczej Spółdzielni na ogólnych zasadach prawa cywilnego i - w oparciu o przepis art. 189 k.p.c. - wystąpić o ustalenie nieistnienia bądź nieważności przedmiotowych uchwał, jednak w niniejszym postępowaniu powód wyraźnie żądał uchylenia uchwał. Tymczasem dokładnie określone żądanie wskazujące, jakiego rodzaju rozstrzygnięcia oczekuje powód od sądu,

określa granice rozpatrywania sprawy przez sąd. Z tej przyczyny Sąd - będąc związany żądaniem pozwu "o uchylenie uchwały organu" nie jest władny rozpoznawać powództwo jako sprawy "o ustalenie". Każde z tych powództw stanowi o odrębnych podstawach dochodzonych roszczeń i nie jest możliwa ich dowolna modyfikacja przez Sąd, w zależności od merytorycznej zasadności jednego z nich (tak też SA w Łodzi w wyroku z dnia 10 czerwca

2013 roku, (...), LEX nr 1327655).

Nawet gdyby jednak przyjąć odmienne od przedstawionego powyżej zapatrywanie i uznać, że należy w niniejszym postępowaniu potraktować żądania powoda jako powództwo o ustalenie (art. 189 k.p.c.), to powództwo podlegałoby oddaleniu z uwagi na brak wykazania przez powoda interesu prawnego do wytoczenia powództwa. Powód może bowiem poszukiwać ochrony prawnej w ramach innych postępowań. Przede wszystkim powód mógłby skorzystać ze szczególnego trybu przewidzianego w przepisie art. 4 ust. 8 zd. 1 pr. sp., w myśl którego członkowie spółdzielni, osoby niebędące członkami spółdzielni, którym przysługują spółdzielcze własnościowe prawa do lokali, oraz właściciele niebędący członkami spółdzielni mogą kwestionować zasadność zmiany wysokości opłat bezpośrednio na drodze sądowej.

Najistotniejsze jest jednak to, że powód mógł podnosić zarzuty dotyczące zasadności podwyższenia opłat w toku wskazanych wyżej postępowań, w których Spółdzielnia domagała się od powoda zapłaty w związku z zaległościami z tytułu tychże opłat. W istocie z możliwości tej powód skorzystał - w sprawach, jakie toczyły się przed Sądem Rejonowym dla Ł. w Ł. za sygnaturą akt XVIII C 4933/12 oraz XVIII C 2853/13 powód zgłaszał zarzuty wobec przedmiotowych uchwał, a w konsekwencji uchwały te stały się przedmiotem oceny sądu przy wydawaniu rozstrzygnięcia w sprawach o zapłatę.

Z tych wszystkich względów powództwo podlegało oddaleniu, o czym Sąd orzekł w punkcie pierwszym wyroku.

Powód T. W. zaskarżył przedmiotowy wyrok w całości apelacją z dnia 13.10.2014 r., jako wydany z naruszeniem prawa i wniósł o jego uchylenie, oraz wydanie orzeczenia w pełni odzwierciedlającego stan faktyczny i prawny w sprawie, t.j. wycofującego uchwały objęte powództwem z obrotu prawnego.

W szczególności powód zarzucił Sądowi I instancji iż:

1. uchylając się od rozstrzygnięcia co do meritum naruszył zasadę bezstronności i obiektywizmu;
2. oparł wyrok na dyskryminacyjnej, niezgodnej z konstytucją wykładni prawa.

W odpowiedzi na apelację z dnia 03 listopada 2014 r. pozwana (...), działająca przez pełnomocnika, wniosła o:

- 1) oddalenie apelacji powoda w całości z uwagi na jej oczywistą bezzasadność,
- 2) zasądzenie od powoda kosztów postępowania apelacyjnego, w tym kosztów zastępstwa adwokackiego, według norm prawem przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja nie zasługiwała na uwzględnienie.

Biorąc pod uwagę dokonane przez Sąd Okręgowy ustalenia faktyczne, które Sąd Apelacyjny w całości przyjmuje jako własne i które w istocie nie były kwestionowane przez powoda w apelacji, należy stwierdzić, że wbrew zarzutom powoda, zaskarżony wyrok Sądu Okręgowego nie narusza prawa.

W pierwszej kolejności należało zważyć, iż aktualne brzmienie przepisów ustawy z dnia 16 września 1982 r. Prawo spółdzielcze (Dz.U.2013.1443 j.t. ze zm.) daje możliwość odwoływania się do sądu przez członka spółdzielni od uchwał organów spółdzielni i możliwością tą objęte zostały wszystkie uchwały rady nadzorczej spółdzielni bez potrzeby wyczerpywania postępowania wewnątrzspółdzielczego, gdy takie zaskarżenie jest przewidziane w statucie.

W rozpoznawanej sprawie powód Tomasz W. T. W. został jednak skutecznie wykluczony z grona członków (...) Spółdzielni Mieszkaniowej. Oznacza to, że nie ma on uprawnienia do kwestionowania uchwał organów spółdzielni w postępowaniu wewnątrzspółdzielczym. Stosunek łączący osobę uprawnioną do lokalu, niebędącą członkiem spółdzielni, ma charakter wyłącznie cywilnoprawny, bez elementów organizacyjnych wynikających z członkostwa. W konsekwencji powyższego należy uznać, że osobom, którym służy prawo do lokalu, niebędącym członkami spółdzielni, przysługuje ochrona ich praw w stosunku do spółdzielni oparta na zasadach ogólnych.

(Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 lutego 2007 r. II CSK 439/06, OSNC 2008/1/10, Biul.SN 2007/6/14, M.Prawn. 2008/6/312, Wyrok Sądu Apelacyjnego w W. dnia 15 kwietnia 2014 r. VI ACa 1155/13, LEX nr 1504527).

W statucie pozwanej (...) Spółdzielni Mieszkaniowej nie została przewidziana możliwość zaskarżenia uchwał Rady Nadzorczej Spółdzielni, których przedmiotem są inne sprawy dotyczące spółdzielni i jej członków, niż wynikające z art. 24 § 6 pkt 2 i art. 198 § 2 pr. sp. w związku z art. 42 ustawy pr. spółdzielcze, czyli kwestia wykreślenia lub wykluczenia członka spółdzielni. Żądanie pozwu, sprecyzowane jako powództwo o uchylenie przedmiotowych uchwał Rady Nadzorczej (...) Spółdzielni Mieszkaniowej w przedmiocie ustalenia opłat eksploatacyjnych, nie znajdowało zatem podstawy prawnej, a powód T. W., nie będąc członkiem pozwanej spółdzielni w chwili podejmowania przedmiotowych uchwał przez Radę Nadzorczą oraz w chwili wytoczenia powództwa, nie miał w niniejszej sprawie legitymacji czynnej do zaskarżenia uchwał.

Należy zatem podzielić rozważania Sądu I instancji w zakresie braku podstaw do uwzględnienia roszczenia powoda w przepisach prawa spółdzielczego. Potwierdzenie powyższej interpretacji znajduje również uzasadnienie w orzecznictwie, patrz: Wyrok Sądu Apelacyjnego w W. dnia 10 września 2013 r. I ACa 378/13, LEX nr 1394303, Wyrok Sądu Apelacyjnego w W. dnia 15 kwietnia 2014 r. VI ACa 1155/13, LEX nr 1504527.

Konsekwencją przyznania powodowi T. W. prawa do zaskarżenia przedmiotowych uchwał na zasadach ogólnych, jest rozważenie, czy żądanie pozwu można było zakwalifikować, jako żądanie ustalenia nieważności (sprzeczności z prawem) przedmiotowych uchwał, w oparciu o art. 58 k.c., na podstawie art. 189 k.p.c.

Uchwały organów spółdzielni, wywołujące skutki cywilnoprawne, podlegają przepisom kodeksu cywilnego jako czynności prawne, w związku z czym nie mogą naruszać przepisów bezwzględnie obowiązujących. Ocena ich skuteczności jest dokonywana z punktu widzenia art. 58 k.c. Realizacja powyższego ustalenia w procesie następuje w oparciu o art. 189 k.p.c. – czyli powództwa o stwierdzenie nieważności uchwały.

Podstawową przesłanką do uwzględnienia powództwa o ustalenie z art. 189 k.p.c. jest interes prawny po stronie powoda. Interes prawny zachodzi, jeżeli sam skutek, jaki wywoła uprawomocnienie się wyroku ustalającego, zapewni powodowi ochronę jego prawnie chronionych interesów, czyli definitywnie zakończy spór istniejący lub prewencyjnie zapobiegnie powstaniu takiego sporu w przyszłości.

(Autor: P. Telenga Tytuł: Komentarz aktualizowany do art. 189 Kodeksu postępowania cywilnego. Stan prawny: 2014.04.01 w LEX).

W orzecznictwie Sądu Najwyższego ukształtowany jest pogląd stwierdzający, iż interes prawny istnieje tylko wtedy, gdy powód potrzebie ochrony prawnej swej sfery prawnej uczynić może zadość przez samo ustalenie istnienia bądź nieistnienia stosunku prawnego lub prawa. Konsekwencją tego poglądu jest również dalszy utrwalony pogląd, że interes ten nie istnieje wówczas, gdy już jest możliwe wytoczenie powództwa o świadczenie, chyba że ze spornego stosunku prawnego wynikają jeszcze dalsze skutki, których dochodzenie w drodze powództwa o świadczenie nie jest możliwe lub nie jest jeszcze aktualne. (Autor: Tadeusz Żyżnowski Tytuł: Komentarz do art. 189 Kodeksu postępowania cywilnego. Stan prawny: 2013.01.30, w LEX).

W utrwalonym orzecznictwie Sądu Najwyższego oraz doktrynie przyjmuje się również, że interes prawny nie zachodzi z reguły, gdy zainteresowany może na innej drodze osiągnąć w pełni ochronę swoich praw (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 czerwca 1997 r., II CKN 201/97, M. Prawn. 1998/2/3, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 21 stycznia 1998 r., II

CKN 572/97, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 października 2000 r. II CKN 750/99 oraz wyrok Sądu Najwyższego z dnia 29 marca 2001 r., I PKN 333/00, Prok. i Pr. 2002/2/43).

Zgodnie z art. 4 ust.8 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r.o spółdzielniach mieszkaniowych (Dz.U.2013.1222 j.t. ze zm.), członkowie spółdzielni, osoby niebędące członkami spółdzielni, którym przysługują spółdzielcze własnościowe prawa do lokali, oraz właściciele niebędący członkami spółdzielni mogą kwestionować zasadność zmiany wysokości opłat bezpośrednio na drodze sądowej. W przypadku wystąpienia na drogę sądową ponoszą oni opłaty w dotychczasowej wysokości. Ciężar udowodnienia zasadności zmiany wysokości opłat spoczywa na spółdzielni.

Powyższy przepis daje zatem powodowi T. W. bezpośrednią podstawę do zakwestionowania wysokości obciążających powoda opłat eksploatacyjnych, i to niezależnie od tego, jaki konkretnie organ spółdzielni mieszkaniowej w myśl statutu określa wysokość powyższych opłat oraz niezależnie od tego, czy powód jest członkiem spółdzielni. Uprawnienie wynikające z powyższego przepisu w sposób pełny realizują zasadę ochrony powoda T. W., jako osoby nie będącej członkiem spółdzielni, której przysługuje prawo do lokalu w spółdzielni mieszkaniowej. W pełni uzasadniony jest zatem wniosek, że po stronie powoda T. W. brak jest interesu prawnego do żądania ustalenia nieważności uchwał Rady Nadzorczej (...) Spółdzielni (...)/2011podjętą w dniu 26 stycznia 2011 roku oraz nr (...)podjętą w dniu 27 czerwca 2012 roku, w trybie art. 189 k.p.c., skoro z cytowanego art. 4 ust.8 ustaw o spółdzielniach mieszkaniowych, wynika dla powoda możliwość realizacji w pełni ochrony przed niezasadną kalkulacją ponoszonych na rzecz Spółdzielni opłat.

Brak interesu prawnego po stronie powoda uzasadniał zatem również oddalenie powództwa o ustalenie opartego na art. 189 k.p.c.

Wobec powyższego, apelacja powoda, jako niezasadna, podlegała oddaleniu w całości na podstawie art. 385 k.p.c.

Biorąc pod uwagę sytuację majątkową i rodzinną powoda T. W., ustaloną przez Sąd I instancji, w szczególności brak stałych dochodów, zadłużenie na rzecz spółdzielni oraz z tytułu świadczeń alimentacyjnych, Sąd Apelacyjny, na podstawie art. 102 k.p.c. uznał, że po stronie powoda zachodzą szczególne okoliczności, uzasadniające nieobciążanie go kosztami zastępstwa procesowego strony pozwanej w postępowaniu apelacyjnym.